

לסיים את העבודה

התשתית של הגדה של פסח מופיעה במשניות של פרק עשירי בפסחים. המשנה קובעת: "ומתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה". ואכן בהגדה שלנו אנו מיישמים קביעה זו על ידי אמיר ה של פרשה זו הלקוחה מפרשת הביכורים. כאשר אדם מביא לירושלים את פירותיו הראשונים הוא מצווה לומר פרשה זו המסכמת את ההסטוריה של עם ישראל מרגע שהותו של יעקב בבית לבן, דרך ירידת עם ישראל למצרים וכלה בכניסתו של עם ישראל לארץ ישראל והבאת ביכורי הפירות למקדש. אולם הפתעה גדולה ממתנה לנו כאשר משווים את הסיפור המופיע בתורה לעומת הסיפור שמובא בהגדה. גולת הכותרת של הסיפור כולו הינה במילים המסיימות: "ויביאנו אל המקום הזה וייתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש". מטרת כל הסיפור היא להראות כיצד כל יהודי רואה את עצמו יוצא ממצרים, מגיע לנחלתו בארץ ישראל ומשם יוצא הוא למפגש כל שנה עם הקב"ה. אך כאשר מסתכלים על ההגדה אין זכר לפסוק ה מסיים את הסיפור. כולנו מכירים היטב את הדרשות על פסוקי פרשה זו וכולנו יכולים לחזור בעל פה על הדרשות המסיימות את הקטע: "באותות-שתיים, ובמופתים-שתיים...אלו עשר המכות שהביא הקב"ה על מצרים". דרשה זו הינה על הפסוק: "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה ובאותות ובמופתים", מיד לאחר פסוק זה מופיע הפסוק המסכם: "ויביאנו אל המקום הזה". השאלה הנשאלת היא איך ייתכן שעורכי ההגדה בחרו להשמיט פסוק זה שהינו מרכזי ועיקרי בסיפור? אפשר היה להבין שהסיפור מסופר גם בלי הסיימת של ההגעה לארץ ישראל, שכן יש חשיבות גם בעצם היציאה וגם בעצם ההגעה למעמד הר סיני וקבלת התורה, אולם המשנה מדגישה שצריך לסיים את כל הפרשה? תשובה מקורית לדבר מצאתי בדברי הרד"צ הופמן בשו"ת "מלמד להועיל". לטענתו השמטת פסוק זה חלה בדור שלאחר החורבן. כאשר יצאו עם ישראל לגלות הורגש שיש קושי לסיים את סיפור ההגדה בכניסה לארץ, ולכן היה צורך לחפש סי' וס' אחר. משום כך שואלת הגמרא "כיצד מתחיל ומסיים בשבח"? כלומר מהו הסיפור שמורה לנו המשנה לספר? על כך נותנת הגמרא שתי תשובות על ידי רב ושמאל. סיפור אחד מתחיל **בעבדות** ומסיים **בחירות**, והסיפור השני מתחיל **בעבודה זרה** שעבדו אבותיו של אברהם ומסיים **במעמד הר סיני**. לדעת הרד"צ הופמן על פי המשנה ברור מהי הגנות וברור מהו השבח. הגנות היא **העבדות** במצרים והשבח הוא הכניסה לארץ ישראל. כמעט שלא עולה על הדעת לספר את הסיפור בלי לסיים בשורה התחתונה המוחצת המתארת את הכניסה לארץ ישראל. עניין זה עולה גם בלשון החמישית של הגאולה. לאחר "הוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי" ברור שצריך לבוא השלב של "והבאתי". יש כאן רעיון מרכזי ומהפכני בהבנת סיפור ההגדה. אמנם במשך מאות שנים התקשו היהודים לספר את הסיפור עד הסוף בגלל היותם בגלות, אך עתה ששבנו לארץ ישראל דומה שעלינו לספר את הסיפור עד הסוף ולהביע תודה לקב"ה על שזכינו להיות חלק מהסיפור האמיתי. גם בדורנו הסיפור לא תם שכן חלק מרכזי מהסיפור הינו ההגעה לבית המקדש, אך על מנת שנוכל לשאוף לכך צריך לראות את ההתקדמות של הסיפור עד לרגע בו אנו עומדים. סיפור יציאת מצרים אינו סיפור על דברים שקרו בעבר, אלא הוא מיקום של המספר בתוך הסיפור. בליל חמישה עשר בניסן מצטווים אנו להיכנס להסטוריה ולהבין שאנחנו חלק מסיפור מדהים שנמשך אלפי שנים, להרגיש את הזכות שנפלה בחלקנו להיות ממשיכי דרכם של אבותינו, אך עוד יותר מכך להרגיש גאווה וזכות על כך שזכינו להיות חלק מלשון הגאולה החמישית המתארת את הכניסה לארץ ישראל. בדור שלנו סיפור המסופר בלי הסוף מחטיא את המטרה ומשאיר את הסיפור כהסטוריה רחוקה. הסיבה שפרשת הביכורים היא זו שנבחרה על פני פרשות אחרות בספר שמות המתארות את סיפור יציאת מצרים, הינה בגלל היותה המקום היחיד בתורה המתאר את **סוף הסיפור**. אם לא משלימים את הסיפור במקום הנכון מחטיאים את המטרה לשמה נבחרה פרשה זו. בלילה זה מוטלת עלינו המשימה להוסיף את הפסוק הזה בהגדה. גם מי שאינו רוצה לכתוב זאת בהגדה מומלץ לומר בפה מלא ולשבח את ה' על שזכינו להיות חלק מהסיפור של ארץ ישראל. שבת שלום וחג שמח

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר